

Боднар О.А.,
канд. екон. наук, доцент
кафедри фінансів, банківської права та страхування,
Сизоненко Ю.С.,
здобувач вищої освіти обліково-фінансового факультету
Миколаївський національний аграрний університет
м. Миколаїв

ОСНОВНІ ПІДХОДИ ЩОДО ОЦІНКИ РОЛІ БЮДЖЕТНОЇ СИСТЕМИ У ЗАБЕЗПЕЧЕННІ ЕКОНОМІЧНОЇ БЕЗПЕКИ

В сучасних умовах економічна стабільність держави забезпечується насамперед станом її економічної безпеки. Так як бюджетна система країни є головним механізмом реалізації функціонування фінансового плану в державі, то її дієвість особливо важлива для ефективного втілення вкрай необхідного принципу справедливості та соціальної рівності, який має однакове співвідношення виконання на всій території нашої країни [1].

Під бюджетною безпекою розуміють стан забезпечення платоспроможності держави з урахуванням доходів та видатків державного та місцевих бюджетів. Іншими словами, «бюджетна безпека передбачає формування та здійснення такої бюджетної політики, яка була б орієнтована насамперед на реалізацію національних економічних інтересів країни» [2].

Головна економічна роль бюджету виявляється у тому, що він формує фінансову базу для функціонування органів держави та місцевого самоврядування. Сутність бюджету проявляється у тих суспільних відносинах, які пов'язані з концентрацією та використанням його засобів [3].

Забезпечення економічної та бюджетної безпеки входить до складу основних функцій держави і залежить від сформованих внутрішніх та зовнішніх умов. Економічна та бюджетна безпека виражається у захищеності національних інтересів держави, а також у готовності та здатності інститутів влади створювати механізми реалізації та захисту національних інтересів розвитку, підтримки соціально-політичної стабільності суспільства [4].

Система індикаторів ризику бюджетної безпеки регіону включає наступні показники: ризик зниження ефективності місцевих бюджетів, ризик незбалансованості бюджету, ризик зниження автономії місцевих бюджетів, ризик залежності місцевих бюджетів, ризик нестійкості місцевих бюджетів, ризик зниження бюджетної результативності, ризик зниження бюджетної забезпеченості населення [5, 6].

Порогові значення індикаторів бюджетних ризиків відображають критичні значення ефективності та стійкості всієї бюджетної системи

місцевих бюджетів.

Оцінка ролі бюджетної системи у забезпеченні економічної безпеки може бути здійснена з різних підходів, але основними з них є (рис. 1):

Макроекономічний підхід	Секторальний підхід	Функціональний підхід
<ul style="list-style-type: none"> Цей підхід базується на аналізі рівня бюджетних надходжень та видатків в цілому для держави. Оцінка полягає у встановленні зв'язку між рівнем доходів та витрат бюджету з макроекономічними показниками (наприклад, ВВП, інфляцією, заборгованістю держави тощо). За цим підходом бюджетна система є інструментом, який може забезпечити стійкість економіки та стабільність фінансової системи держави.	<ul style="list-style-type: none"> Цей підхід оцінює роль бюджетної системи в забезпеченні економічної безпеки в окремих секторах економіки, наприклад, в енергетичному секторі або в сфері національної безпеки. Він враховує взаємозв'язки між бюджетними видатками та доходами в окремих секторах та їх вплив на стан економіки в цілому.	<ul style="list-style-type: none"> Цей підхід зосереджується на оцінці ролі окремих бюджетних функцій у забезпеченні економічної безпеки. Наприклад, оцінюються функції забезпечення соціального захисту населення, науково-технічного розвитку, інфраструктури тощо. В цьому випадку бюджетна система є інструментом для забезпечення конкретних функцій, які мають важливе значення для економічної безпеки держави.

Рисунок 1 – Основні підходи щодо оцінки ролі бюджетної системи у забезпеченні економічної безпеки

Джерело: побудовано автором за даними [5]

Усі ці підходи можуть бути корисними при оцінці ролі бюджетної системи у забезпеченні економічної безпеки, але вони мають свої переваги та недоліки. Залежно від конкретної ситуації та мети оцінки, один з них може бути більш ефективним [7].

Макроекономічний підхід може дати загальну картину стану економіки та її стійкості, але не завжди дозволяє зрозуміти, як саме бюджетна система впливає на конкретні сектори економіки та які функції її виконує.

Секторальний підхід може бути корисним для оцінки ролі бюджетної системи у конкретному секторі, але не дозволяє зрозуміти її вплив на економіку в цілому та на інші сектори.

Функціональний підхід дозволяє зосередитись на конкретних функціях, які мають важливе значення для економічної безпеки, але не дає

загальної картини стану економіки та можливих взаємозв'язків між різними функціями.

Отже, визначення підходу до оцінки ролі бюджетної системи у забезпеченні економічної безпеки має бути залежним від конкретної ситуації та мети оцінки. При оцінці ролі бюджетної системи у забезпеченні економічної безпеки області, необхідно враховувати специфіку кожної області, що відрізняється одна від одної особливостями промислового розвитку та спрямованістю економіки.

Список використаних джерел

1. Вашай Ю.В., Жемба А.Й. Міжнародні системи оцінки економічної безпеки держави: комплексні підходи. *Проблеми економіки*. 2020. № 3. С. 4-10.

2. Каїра Л. Г., Кобилянська Л. М.. Основні підходи до забезпечення економічної безпеки суб'єктів господарювання. *Науковий вісник Ужгородського національного університету. Серія : Міжнародні економічні відносини та світове господарство*. 2020. Вип. 31. С. 36-40.

3. Овчаренко О. В. Аналіз наявних підходів до оцінки економічної безпеки регіону. *Наука, технології, інновації*. 2021. № 3. С. 20-29.

4. Тульчинський Р. В., Ханін С. Г. Методичне забезпечення оцінки економічної безпеки регіону в сучасних умовах. *Агросвіт*. 2020. № 8. С. 30-34.

5. Гарькава В. Ф.. Економічна безпека регіонів України. *Економіка України*. 2022. № 2. С. 37-49.

6. Шалімов В. В., Решетов В. О., Мельник Т. А. Стимулювання соціально-економічного та інноваційного розвитку національної та регіональної економік: врахування в принципах бюджетної системи та оподаткування. *Центральноукраїнський науковий вісник. Економічні науки*. 2021. Вип. 6. С. 131-141.

7. Yekimov S., Nianko V., Sirenko N., Burkovska A., Bodnar O. (2022) The Problem of Attracting Private Investment in Agriculture. In: Muratov A., Ignateva S. (eds) *Fundamental and Applied Scientific Research in the Development of Agriculture in the Far East (AFE-2021)*. AFE 2021. Lecture Notes in Networks and Systems, vol 353. Springer, Cham. https://doi.org/10.1007/978-3-030-91402-8_7.